

Fragmenti
porodičnog
albuma
porodice Molnar
- pisma iz
transporta

GORDANA TODORIĆ

Spida pinter me
Edu Gurebban!

hev. lapida k'okis uve
k'el'p'ok'at'kan meka mag u dola,
ak'el'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
u mag u k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan

Gov'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan

Est'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan

K'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan

K'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan
k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan k'el'p'ok'at'kan

Spida pinter me
Edu Gurebban!

Fragmenti porodicnog albuma porodice Molnar - pisma iz transporta

Gordana Todorić

FRAGMENTI PORODIČNOG ALBUMA PORODICE MOLNAR - PISMA IZ TRANSPORTA

Izdavači:

Futura publikacije i Jevrejska opština Novi Sad

Urednik: Relja Dražić

Štampa: Workshop, Petrovaradin, 2018

ISBN 978-86-7188-175-3

Objavljivanje ove knjige omogućili su:

Jevrejska opština Novi Sad i Savez jevrejskih opština Srbije

Prevod sa mađarskog: Edita Jankov

Prevod na hebrejski: Marko Fišer

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Библиотека Матице српске, Нови Сад

929.52MOLNAR

COBISS.SR-ID 323655175

Fragmenti
porodičnog
albuma
porodice Molnar
- pisma iz
transporta

GORDANA TODORIĆ

Posvećeno uspomeni na moju baku Suzanu,
koja je uvek birala život i mom tati Milanu,
koji me je učio šta sa tim životom da radim.

Istorijski dokumenti, po pravilu, materijal su koji nam pomaže da se orijentišemo, bilo da se bavimo nekim događajem ili nekom epohom. Ipak, sami po sebi, u to duboko verujem, ne mogu nam ispričati priču, ni o tom događaju niti o vremenu iz kojeg potiču.

Holokaust je, posmatran iz lične perspektive onih kojih se neposredno dotakao, ogromna trauma. I danas, kada ovim svetom korača treća i četvrta generacija preživelih. Njima su dokumenti, koje o svojim nestalim rođacima imaju, jedina potvrda da su ti ljudi nasilno nestali iz porodičnog posvesma. Istovremeno, ti dokumenti su ona nerešiva zagonetka, o priči kojoj pripadaju sačuvane porodične fotografije ili prepiska.

Porodični album fotografija i dokumenata koji je pred čitaocem je upravo to: pokušaj da se ispriča priča koja se svojom nedovršenošću vije oko svih nas iz porodice. Gabriela/Ela i Šamuel Molnar i njihova kćerka Lili, ubijeni su u Holokaustu. Sin Nikola/Micu i kćerke Klara i Suzana su preživeli. To su istorijski podaci. Život je, međutim, mnogo više. Nasilno prekinut ili nasilno i neprirodno nastavljen, život je skup svih onih dana kada neko nije bio tu, a trebalo je, i kada je neko drugi živio sa tom prazninom koja je ostala. Tako bih ja opisala kontekst priče koju pričam. Veći deo te priče je usmeno predanje, koje sam primila od svoje bake Suzane. Mnogo šta se nije moglo proveriti.

Akteri ove priče su Gabriela/Ela Molnar, rođena Vamošer i Samuilo/Šamuel Molnar, po rođenju Rihtman.

Ela je rođena u Dardi (danas R. Hrvatska) 1886. godine. Roditelji su joj se zvali Ladislav i Paulina (r. Niklsburger) Vamošer. Iz porodičnih priča znam još da se Paulinina majka prezivala Špiler. Jedan svoj prsten Paulina je predala svojoj unuci Suzani,

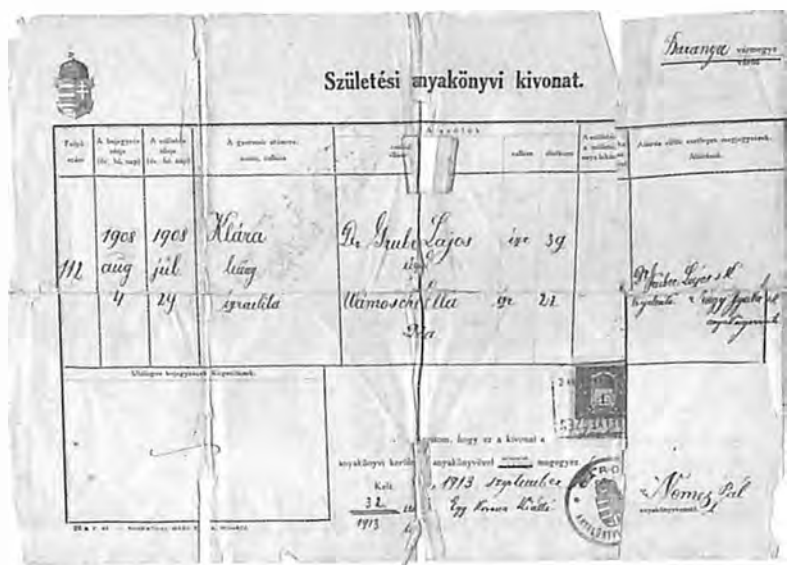
a Suzana svojoj unuci Gordani. To je bilo u vreme kada bih, da su stvari tekle nekim drugim tokom, imala Bat micve. Sada ja čekam da jednog dana taj prsten predam svojoj budućoj unuci.

Ela Vamošer u dirndlu

Vamošeri su se bavili zemljom i trgovinom. U zakupu su, deset godina pred Drugi svetski rat, imali značajnu površinu poljoprivrdnog zemljišta u Slavoniji. Poplava, koja je usmerena na to zemljište (da ne bi oštetila kraljeve njive) ekonomski ih je nepovratno ruinirala. Sud koji su deset godina vodili da bi dobili obeštećenje doveo ih je praktično do bankrotstva. Iako je

presudeno u njihovu korist, odštetu nikada nisu primili. Postoji priča i da je neko od članova porodice bio akter *Našičke afere*, čuvene u međuratnom periodu. Suzana je takođe govorila da je njen deda Ladislav Vamošer u Crvenki gradio šećeranu. U Sivcu su imali mlin.

Krštenica Klare Gruber Molnar

Prvih godina XX veka Ela se udala za dr Lajoša Grubera (1869), advokata. Godine 1904. rodila je blizance Nikolu koga su zvali Micu i Liliku. Četiri godine kasnije, 29. jula 1908. rodila se još jedna devojčica, Klara. Ubrzo potom, verovatno ne više od godinu dana, Lajoš umire.

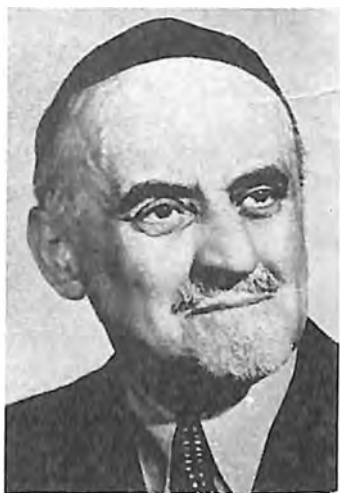
Ela sa decom na letovanju u Crikvenici

Samuilo (Šamuel) je rođen 1877. ili 1879. u Homoni (Slovačka). Otac mu se zvao Herman Rihtman, a rođeni brat Mozes. Porodica je po svemu sudeći bila vrlo pobožna, jer je Mozes postao rabin. Svoju doktorsku disertaciju *Etički pogledi arapsko-jevrejskih neoplatonista* objavio je 1904. u Budimpešti¹. Narednih četrdeset godina radio je kao profesor na rabinskom seminaru, takođe u Budimpešti. Samuilo je bio zaposlen kod porodice Vamošer, kao direktor mlina. Kao i mnogi drugi mađarski Jevreji onoga vremena, negde između 1906. i 1909. godine, prezime je mađarizovao u Molnar (molnar na mađarskom znači mlinar). Tako se i dogodilo da se venčao sa Elom. Usvojio je svu njenu decu iz prethodnog braka, a 17. jula 1915. u Pečuju im se rodila Suzana, moja baka.

.....
¹ <http://www.jewishvirtuallibrary.org/richtmann-m-x00f3-zes>

Šamuel Molnar (Rihtman)
u oficirskoj uniformi

Mozes Rihtman

Bizonyítvány

Igazoljuk ezennel, hogy Molnar Sámuel ur, ki született Borsmonnan 1877. évtlen, vállalatoknál 1906. évi július hó 18-tól a mai napig mint ügyvezető tisztviselő / dispoziens / volt alkalmazva.

Kifogástalan kereskedelmi képessége mellett Molnár ur beigazolta, hogy a vállalkozásokat tökéletesen értisinterkedési mindig eredményesek voltak és ócsáló rendelkezési képességet ezekkel teljes mértékben dokumentálta.

Irodákat egygy mint előadál ügyvédségeinket példásan vezetett, és ugy az irodában, mint képviseléseinket illetőleg kitűnő szervező erőnek bizonyult.

Molnár ur saját személyében mint előadó is megalkotta helyét, eredményesen működött a társaságban, az üzleti életben pedig szintén teljesen megfelelők.

Képességel mellett intact jellemű és föltétlen megbízhatósága vezérelő állás betöltésére minden tekintetben kvalifikáltak legyen minden ilyenre bármikor ajánlhatjuk önkéntes kitépése fölött egyuttal sajnálatunkat fejezzük ki.

Ezt Dékacsiban 1906. évi augusztus hó 31-n.

Sámuel Csizmadia

Sámuel Csizmadia

Bizonyítvány

Igazoljuk ezennel, hogy Molnár Sámuel ur, ki született Borsmonnan 1877. évtlen, vállalatoknál 1906. évi július hó 18-tól a mai napig mint ügyvezető tisztviselő / dispoziens / volt alkalmazva.

Kifogástalan kereskedelmi képessége mellett Molnár ur beigazolta, hogy a vállalkozásokat tökéletesen értisinterkedési mindig eredményesek voltak és ócsáló rendelkezési képességet ezekkel teljes mértékben dokumentálta.

Irodákat egygy mint előadál ügyvédségeinket példásan vezetett, és ugy az irodában, mint képviseléseinket illetőleg kitűnő szervező erőnek bizonyult.

Molnár ur saját személyében mint előadó is megalkotta helyét, eredményesen működött a társaságban, az üzleti életben pedig szintén teljesen megfelelők.

Ezt Dékacsiban 1906. évi augusztus hó 31-n.

HUNGÁRIA - GÖZMŰVÉSZETI MŰVEK

Molnar

Dokumenti koji pokazuju da je Šamuel Molnar prezime mada-
rizovao negde između 1906. i
1909.

Suzana kao beba

Ela i Šamuel (kao i Elini roditelji) sele se u Sombor 1922. Još uvek postoji kuća u ulici Mite Popovića, u kojoj su živeli. Tu je, po završetku rata smešten antituberkulozni dispanzer. Micu studira na eksportnoj akademiji u Beču, Lili je završila farmaciju, a Klara je bila glumica. Suzana je o sebi govorila da je imala glavu za sve, osim za knjigu. Nakon jevrejske gimnazije koju je vanredno završila u Budimpešti, zaposlila se kao knjigovoda kod dr Altmana. Upravo on će biti i njen venčani kum kada se 1938. godine bude udala za Miloša Maširevića

Ela je vodila dosta dugo i u Somboru košer domaćinstvo, no Šamuel je bio taj koji je podržao Suzanin izbor da se uda za nejevreja. Verovatno da je tome doprinelo i prijateljstvo sa majorom Pivjakovićem, koji je, još u vreme trajanja rata, godinu dana bio smešten u njihovoj kući u Dardi, kada je tu došla srpska vojska. Bez njegove pomoći u lekovima, teško da bi Šamuel preboleo špansku groznicu. Od majora Pivjakovića Suzana je naučila prve reči na srpskom jeziku. Ipak, maternji su joj bili mađarski i nemački. Pričala je da je sa roditeljima govorila mađarski, a sa bakom i dedom, koji su živeli na spratu kuće u Somboru – nemački. Služila se još engleskim i francuskim.

Ela Molnar

Suzana i Miloš Maširević

Godine 1940. Eli i Šamuelu rodio se prvi unuk, Suzanin i Milošev sin i moj tata, Milan. Iako se rodio u Osijeku, u tada čuvenoj Batori klinici, dete nije upisano u matične knjige Osijeka. Ne znam zašto. Suzana je tvrdila da nisu slutili šta se sprema Jugoslaviji. Rođenje je bilo dramatično, jer je Suzana dobila eklamsiju i nije se očekivalo da i majka i dete prežive. Pričala je da je slučaj opisan u stručnim časopisima onog vremena. Godinu dana kasnije još jedna kćerka, Lili, u braku sa slikarom Milanom Šaulićem, rodila je u Beogradu sina Petra, Pecu (Šaula).

Šamuel i Ela sa unukom Milanom

Porodica je rat dočekala u uverenju da su Ela i Šamuel stari i da zato nisu u opasnosti. Ipak, pod nerazjašnjenim okolnostima, 1942. napuštaju Sombor (u knjigama piše da su kuću prodali izvesnom dr Štebleru, Nemcu, ali Suzana je tvrdila da su im kuću oduzeli) i iznajmljuju stan u ulici Vase Stajuća 15, u Novom Sadu. Godinu dana ranije, 1941. kćerka Klara je kod Eline sestre Ženike Vinter (od koje je ostalo nekoliko slika u ulju, njenih radova) u Zagrebu. Uspeva da sa nekoliko članova

Klara u Zagrebu

porodice pobjegne u Budimpeštu, gde se krije tokom celog rata. Iz tog perioda ne znam o njenom životu mnogo. Ostalo je samo jedno pismo, datirano 24. aprila 1944.

i jedno dete treba da izađe na maturu u takvom stanju. Kamo sreće da je već položio, jer su mu, trenutno, živci u takvom stanju da se ne može očekivati da misli usredsredi na učenje.

Pošto je moj povratak kući doveden u pitanje i neću nastaviti dosadašnji posao, smatrala sam da je najbolje ako potražim nekakav izvor zarade.

Preko poznanika ukazalo mi se nekoliko prilika, između kojih sam mogla da biram. Gospođa Veši (Vešikina mama) preporučila me je udovici izvesnog barona Ulmana (?) za družbenicu (uz sitnije kućne poslove, naravno), ali pošto stara gospođa od 86 godina, sirota, niti vidi niti čuje dobro i nemoćna je, odabrala sam drugu, sledeću kombinaciju: ići ću kod grofa dr-a Roberta Zičija, čija se porodica, trenutno, sastoji od dve dame. To su: jedna vremešna gospođa (?) i njena ćerka (udovica Žiči). Divan stan sa 11 soba, ljubazne dame, čini mi se da su besкраjno fine i koje su me, nakon što smo utvrdile rođачke odnose (u rodbinskim su vezama sa Čengerijevima i znaju celu porodicu Vamošer), prihvatile za člana porodice, a grofica me je odmah oslovjavala na „ti“ a konto toga. Radiću kao družbenica, ali – oh, nemoj da se uplašiš, Majko – prihvatila sam se pored kuvanja...

Imaću ulogu družbenice, ali – oh nemoj da se uplašiš, Majko – prihvatila sam se i toga da nadzirem kuvanje, štaviše i da kuvam i verujem da se u tome neću obrukati.

Imaju sobaricu i devojkicu za kuhinju, a o nabavci brine grofica. Imam divnu veliku sobu pored sobe dveju dama, imaju 2 ogromna kupatila, jedan hol prostran bar 10 metara, bezbroj salona i silno mi se raduju, jer biće negoga ko će im svakodnevno svirati na zanemalom klaviru. Plata mi je, pored smeštaja i hrane, P 300. Tako ću uz Božju pomoć pregurati teška vremena. Nadam se i verujem da moju promptnu odluku smatrate ispravnom i jedino racionalnom, jer trenutno zaista ne mogu da se oslanjam na to da živim od pozajmica, a živeti se mora, štaviše, hoćemo, je li tako? Selim se tamo verovatno već u subotu, javiću vam tačnu adresu. Naš sadašnji prijatelj K _____ neizvestan je, pa je trebalo da se u tom pogledu obezbedim. Inače, nema mnogo novosti, a znate da se ja tome uvek radujem. Pitam se da li je Miša premešten u Novi Sad pa da Đusikini dođu kući? Jako bih volela da se taj plan obistini. Ima li dr Karčič naslednika?

Žao mi je što ne mogu da vidim malo drvo kajsije u cvetu, ali uz Božju pomoć, biće još rascvetalih voćki u kojima ćemo zajedno uživati, Majko.

Čuvajte se i nekā vas dobri Bog čuva!

Sa puno-puno ljubavi vas privija na srce Vaša

Klari

Uz Elu i Šamuela, u Novom Sadu je i sin Micu. On je pre rata, 1937. oženio Lili Kenigštetler. Mala Lilika, tako su je zvali. Po nekim dokumentima, Lili i Micu su živeli u Šumadijskoj ulici. Suzana živi u Somboru, u porodičnoj kući svog muža. I ona i njen muž otpušteni su sa posla, odmah po ulasku mađarske vojske. Ona kao Jevrejka, a on kao muž Jevrejke. Miloš je mobilisan u mađarsku vojsku i poslat, bez oružja, na Istočni

Micu i Lilika u Dubrovniku

front. Posle četrnaest meseci uspeo je da se samopovredivanjem demobilise. Pre rata je igrao fudbal i iz toga vremena imao je povredan meniskus. Na frontu je našao neko bure i sa njega skočio, ozbiljno povredivši koleno. Milan, tada trogodišnjak, na neko vreme sklonjen je kod tetke u selo Segvar, u blizini Hodmezuvašarhelja (Hódmezővásárhely) Malo šta možemo reći o okolnostima pod kojima se to dogodilo. Znam da je i Suzana u jednom trenutku uhapšena. Ceo dan je provela u policiji i uveče je puštena uz komentar da ju je prijavila komšinica. Spasao ju je svekar, koji je garantovao da živi u hrišćanskom braku. Da li je uz ove dokumente trebalo dati još nešto, ne znam. Suzana je kontakt sa sestrom Klarom uspostavila preko mađarskog žandara koji je bio na straži u blizini kuće u kojoj je živela. U vreme deportacije peštanskih Jevreja, Klaru je upravo taj čovek spasio.² Posle oslobođenja, Suzana je pred novim vlastima svedočila njegovo dobročinstvo i tako ga zaštitila od daljih progona.

.....
 2 O tome Suzana govori u intervjuu datom Spielbergovoj fondaciji.

Milan, avgusta 1942, kod tetke u Segvaru

Sam Sch. nije bio kod kuće.

Bilo bi lepo da se im se predstaviš, ali nije uopšte hitno, pošto su kod njega sva radna mesta popunjena, sa novim službenicima razgovaraju ako im treba za rezervu. Pošto sam sve to saznao, ponovo sam nazvao gospodina Grosa i nadam se da si na vreme dobila moju drugu poruku kojom ti javljam da ostaneš.

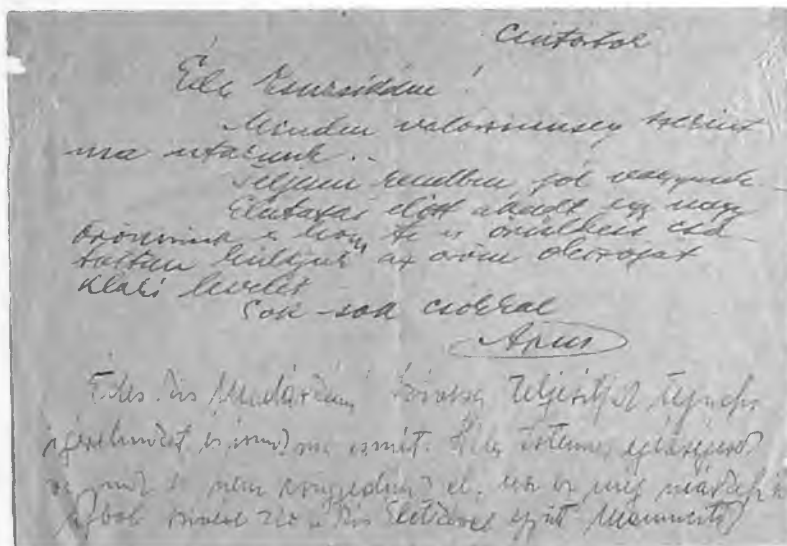
U ponedjeljak ću verovatno biti u Somboru, pa ću referisati opštirnije o tome.

Marika (?) je danas bila kod nas, dobro je, jako dobro izgleda i drži M....(?)

Grli vas i voli

Tata

Ela i Šamuel, Micu i Lili deportovani su i Novog Sada u aprilu 1944. godine. Na osnovu dopisnica koje su roditelji pisali zaključujem da nisu bili zajedno tokom transporta.

Četvrtak

Slatka moja Žužika,

Danas, najverovatnije, putujemo. Sasvim smo u redu i dobro. Pre odlaska, dogodila nam se velika radost i da se i ti obraduješ, evo prilažemo razlog naše radosti – Klarino pismo.

Puno – puno poljubaca

Tata

Slatka moja mala Ptičice,
 Sa radošću ispunjavamo obećanje od juče, te danas opet pišemo.
 Hvala Bogu, zdravi smo i ne očajavamo, biće još i drugačije.
 I ovoga puta te privija uz srce, zajedno sa malim Eletke.

Vaša Mamuci

Prva dopisnica:

Šalje: supruga Molnar Šamuela
 Baraka na Železničkom putu
 Prima: supruga Maširević Miloša
 Milostiva gospoda
 Ulica Mačaš kiralj 16

Vasúti úti barakk

Ponedeljak, V 15. uveče 7

Slatka draga moja Žužika,

Nakon što smo posle podne poslale dopisnicu, saznale smo da sutra ujutro u 5 krećemo za Bajú, gde, prema predviđanjima, stižemo u podne. Čim budemo u mogućnosti, javićemo našu adresu, pa će dragi Deda sa svojim bita tako ljubazan da nas preporučí kod naše rodbine.

Ljube vas i vole
 Vaša Mamuci i Apuš

Druga dopisnica:

Šalje: Supruga Molnar Šamuela
Subotica, I Logor za internirce

Prima: Supruga Miloša Maširevića
Milostiva gospođa
Ul. Mačaš Kiralj 16.

Slatka moja Žužika,

Budi tako dobra, pošalji na adresu udove Šamuela Vamošera 2 oštra noža i 2 manje viljuške, kao i nekoliko manjih kutija dobre konzerve sa otvaračem za konzerve. Osim toga, 1 pakovanje papirnih salveta.

Ljubi te mnogo

Apuš

Dedu i njegove pozdravljamo

Utorak V/2 – 1944

Slatka, draga moja Žužika,

Tu smo od subote u podne, ali nismo mogli da se javimo ranije. Žurim da javim da smo, hvala Bogu, zdravi i da nam najviše nedostaje vest o vama. Zato javi odmah, golubice moja, kao ste.

Ljubi vas i voli

Vaša Mamuci

Treća dopisnica:

Petak V/5 1944

Slatka draga moja Žužika,

Nadam se da ste dobili dopisnicu koju smo Vam prekjuče poslali i hvala Bogu, i danas mogu javiti da smo zdravi. Možeš zamisliti s koliko nestrpljenja očekujemo vesti od tebe.

Nemoj se ljutiti, Dušo, što ću te opteretiti čitavom kolekcijom zaduženja.

Jedan termos od 1 litra, 20 dopisnica, sve što je potrebno za čaj (osim vruće vode) kruške, jabuke, sir, nekoliko krpa za brisanje, rešo - nalazi se ispod prve police u našem špajzu, plus sve što uz njega ide. Ako je moguće, iz sobe G-ovih labor, oni neka uzmu onaj iz kupatila, pa neka ga odnesu kući, zajedno sa porculanskim umivaonikom. Ako nije velika žrtva, takode bi nam dobro došla i jedna kamp-stolica na sklapanje (kakvu sam kupila Milanu). Željama nema kraja, samo što se sve to ne može poslati u jednom paketu, a koji pošalji na ovu adresu:

Jevrejska opština, za M.S.

Subotica.

Molim Te, Anđele moj, obavještavaj i Klari o nama. Njenu novu adresu još ne znam, kao ni adresu gde Urič, oni su stigli dan pre nas i otišli dalje. Danas divno sija sunce. Kako kaže u Chant Clair?

Inače, sve ostalo izgleda upravo onako kako jeste.

Ljubimo te zajedno sa malim Eletke.

Vaša Mamucika i Tata

Supruga Šamuela Molnara

I Logor za internirce, Subotica, Zemunski put (Zimonyi út).

Četvrta dopisnica:

Utorak V/9, 1944

Moja slatka, draga Žužika,

Danas posle podne, nakon što sam ti poslala pismo, stigla je tvoja dopisnica koju sam sa čežnjom očekivala. Ljubim te, golubice moja, za lepe želje, neka se ispune uz pomoć Svevišnjeg. Hvala Bogu da ste zdravi, i što je Mića kod kuće, odavno želim da ga sretnem, ali sada sam naročito želela da popričam s njim.

Tvoje pitanje sam prosledila i dobila povoljan odgovor: možete pisati i slati svakog dana, bez obzira na težinu. Mi, ovde, smemo da pišemo nedeljno jedanput. Dobro bi mi došle dve kamp stolice, jer mi noge otiču od neprestanog stajanja. Prilikom slanja, naša imena napišite mastiljavom olovkom.

Od ostale dece, na žalost, još ništa. Bog s vama!

Ljubi vas i voli

Vaša Mamucika

Milanova molitva me je dirnula do suza. Dušo moja mila, molim se i ja za tebe.

Šalje: Molnar Ella

Subotica, I Logor za internirce

Zemunski put

Peta dopisnica:

Petak, jutro V/12

Moja slatka, draga Žužika

Jedina svetla tačka našeg boravka ovde jesu vesti koje dobijamo od vas i koje, srećom, stižu sa apsolutnom tačnošću. Juče predveče već smo dobili vašu dopisnicu od srede, iz koje smo sa velikom radošću saznali da ste, hvala Bogu, zdravi i u nedelju nameravate da nam dodete. Paket, koji zaslužuje hvalospev za koji ova dopisnica nije dovoljna, bio je tu već u sredu. Najviše smo se obradovali stvarima koje nismo ni tražili, prijalo nam je tvoja pažnja. A sad, molim te, donesi: 1 navlaku za perinu, zajedno sa dugmadima; 2 donja čaršava na crveno-bele pruge (bio je kod Doktorovih), kao i moj nesoser koji sam takođe njima pozajmila, 1 metlicu, 1 naočare, 1 teglu džema. Prijalo bi nam malo cipovke, nekoliko tvrdo kuvanih jaja i – horribile dictu (strašno je i izgovoriti-prim. prev.) malo pečenog mesa što odavno nismo jeli. Sinoć sam, napokon, dobila vesti od brata i Klari.

Od Miće – ništa. To me brine najviše.

Ako dozvole, pokupiću veš za pranje, pa ćeš biti tako dobra da ga opereš i donešeš. Pišem ti sve ovo, jer se jedva može razgovarati.

Bog s vama, ljubi vas i voli

Vaša Mamuci

Šesta dopisnica:

Slatka moja Žužika!

Mama nije ostavila mesta, zato pišem posebno – hvala što si me se setila, a još više sam zahvalan na pošiljci. Mičo, tebi se posebno zahvaljujem na divnoj pažnji. Ako su ti se zalihe ispraznile, sledeći put biće dobar i domaći, samo ga dobro upakuj, jer je zabranjeno to unositi, odnosno, zapleniće.

Možete zamisliti koliko se beskraino radujemo što ćemo vas u nedelju videti, samo se bojim da ćemo malo moći da razgovaramo. Ovamo se može doći tramvajem, mislim da se može pokušati i češće.

Javiću se, puno-puno vas ljubim,
Apu

Nova adresa: M.S. Szabadka
Zimonyi út 122 soba br. VIII

Šalje Molnar Šamuel ·
Subotica

Prima: Supruga Miloša Maširevića
Milostiva gospoda
Sombor
Mačaš kiralj ul. 16

Sedma dopisnica:

Ponedjeljak V/15 – 1944

Moja slatka, draga Žužika,

Da nema toliko finih, opipljivih tragova vašeg prolaznog prisustva, to privenje s one strane rešetaka bilo bi kao kakav lep san. Hvala Bogu, lepo izgledate. Miloš je sa tim brčićima postao muževniji, nikada ranije mi se nije ovako dopadao. Imate li vesti od njega? Sa nestrpljenjem čekamo i to, kao i vest da si dobro stigla kući, Golubice moja. Kako si zatekla malu Eletke? Mi smo nepromenjeno. Danas pre podne opet smo se obradovali, stigao je paket od Klari sličnog sadržaja kao i tvoj, ali preterano obilan, pa smo je zamolili, a molimo i Tebe, Srce, da ne šalješ dok ne bude potrebe za pranjem veša. Možda, stavi malo pečene piletine i jabuke. Kolače, za sada, apsolutno nemoj. Interesuje me da li si srela Doktorove? Da li ima novih stanara? Itd. Itd.

Margit mama najlepše moli jednu kamp-stolicu, Nadmama će platiti. Bila bi potrebna jedna i za ćerkiću od 4 godine. Bog s vama!

Voli vas i ljubi,

Vaša Mamuci

Osma dopisnica:

Ponedjeljak V 15. uveče 7
 Baraka kod železničke pruge
 Moja slatka draga Žužika,

Nakon što smo posle podne poslale dopisnicu, saznale smo da sutra ujutro u 5 krećemo za Baju, gde, prema predviđanjima, stižemo u podne. Čim budemo u mogućnosti, javićemo našu adresu, pa će dragi Deda sa svojim bita tako ljubazan da nas preporuča kod rodbine.

Ljube vas i vole
 Vaša Mamuci i Apuš

Deveta dopisnica:

Sreda, 17/ V 1944.

Slatka, draga moja Žužika,
Prosto ne mogu da verujem da si tako čarobnom brzinom sredila veš koji si ponela sa sobom. Ljubim te puna zahvalnosti i zbog svega ostalog. Ovakva pošiljka, pored toga što je dirljivi dokaz tvoje brige, pomaže mi da se pomirim sa sudbinom, što je često itekako teško.
Mnogo te ljubi i voli
Vaša Mamuci

Suzana je sa mužem bila u poseti roditeljima (to se vidi iz dopisnice broj 3, od 5. maja). Ne znam koliko se to puta ponovilo. Poslednji put, prema njenim rečima, uz pratnju muževljevog rođaka iz Baje. Gledala je, kako joj otac ulazi u voz. Još joj je doviknuo: „Čuvaj se!“ Dramatičnost ove scene Suzan opisuje u intervjuu datom Spilbergovoj fondaciji³.

O Eli i Šamuelu postoje stranice u Jad Vašemovoj bazi podataka, kao i sledeći dokument. Prvi kadiš u Aušvicu za njih je izgovorio dr Eli Tauber, 2011.

Kamenčići ostavljeni tada u Birkenau, doneseni su iz Izraela.

Lili Molnar (r. Kenigštetler) javila se 20. maja 1944. iz mesta Waldsee⁴. Poruka je stigla preko subotičke jevrejske opštine. U kući se govorilo da je u logoru umrla od gladi. Njen muž, Micu vratio se iz logora. Posle rata je dobio je posao direktora fabrike u Kulpinu. Ipak, 1949. iselio se u Izrael. Tamo se ponovo oženio, ali već 14. februara 1957. umire.

.....
³ Intervju se snimio Miroslav Ribner, 6. juna 1998.

⁴ U tekstu POSTCARDS FROM (DEATH) CAMP WALDSEE-1944, piše da su nacisti izmislili lokalitet Waldsee, primoravajući zatočenike Aušvica da dopisnicama hrabre svoje rođake da im se pridruže. <http://huc.edu/news/2005/08/17/postcards-death-camp-waldsee-1944-august-17-mon-thurs-9-5-fri-9-3>

ZSIDÓK TANÁCSA
SZABADKA

Budapest, 1944, május 30.

A mai napon /hívatközt leveleslapot kaptuk:

Susanne Masirevits, Zember, Magyar kir. str. 16
Absender Elisabeth Molnár geb. 11.V.1911. Waldsee.
Postkarte Nr. 1577.
Széveg: Waldsee, 20.V.1944.

"Liebste Susi!
Ich bin gesund, bitte benehrichtige auch die Verwandte davon.
Schreibe mir sofort auf einer Postkarte. Unsüßliche Kusse Deine
Lili".

Válasz csak leveleslapon 30 napig németül, hivatköszéssel a fenti
számra, a Magyarországi Zsidók Szövetsége, Budapest, VII., Sip u.
12 útján. A fenti leveleslap eredetije nálunk maradt assal, hogy
amint lehetőség adódik eljuttathassuk a hozzátartozóknak.

Teljes tisztelettel

ZSIDÓK TANÁCSA
SZABADKA

Poruka kojom se Lili Molnar (r. Kenigštetler) javila 20. maja 1944.

Lili Šaulić (r. Molnar) je ubijena u Arandelovcu, gde se skrivala sa sinom Petrom kao izbeglica iz Bosne. Nešto dokumenta ostalo je i o njenom životu. Svedoci su pričali da je ubijena sa grupom drugih ljudi, neposredno pred oslobođenje. Kao izvršilac zločina pominje se neki oficir Ljumović. Navodno pripadnik Zbora Dimitrija Ljotića. Njenog sina čuvali su neki dobri ljudi u selu Vrba. Potom je prebačen u Beograd. Odatle ga preuzima Klara sa kojom odlazi u Izrael. Vremena u kojima se ideologije poigravaju ljudskim životima kriva su što je sa ocem izgubio svaki kontakt. Peca/Šaul i danas živi u Izraelu. Ima divnu suprugu Simu, troje dece i desetoro unučadi.

Sima i Šaul (Peca) Šaulić sa decom i unucima

Klara se u Izraelu udala za izvesnog Galamboša i sa njim
odselila u Brazil. Tamo je i umrla.

Klara sa mužem u Rišponu

Najmlađe dete Ele i Šamuela, Suzana, dočekala je kraj rata u kući Milana i Slavke Maširević. Bez njihove dobrote i zaštite, ne bi bilo nje, njenog sina Milana, njegove kćerke Gordane, ni Gordanine dece Sare i Luke. Suzana je ovaj svet napustila 19. februara 2002. godine.

Ipak, ja znam da je tu negde. Uvek je bila tu negde za mene.

קלארה עם בעלה ברישבון

סימה ושאול (פצה) עם ילדים ונכסים

**ZSIDÓK TANÁCSA
SZABADKA**

Szabadka, 1944. május 30.

A mai napon a következő leveleslapot kaptuk:

Susanne Manirevits, Zombor, Mátyás kir. str. 16
Absender Elisabeth Molnár geb. 11.V.1911. Waldsee.
Postkarte Nr. 1577.
Szöveg: Waldsee, 20.V.1944.

"Liebste Susi!
Ich bin gesund, bitte benachrichtige auch die Verwandte davon.
Schreibe mir sofort auf einer Postkarte. Unsägliche Küsse Deine
Lili".

Vílasz csak leveleslapon 30 s szig németül, hivatkozással a fenti
számszra, a Magyarországi Zsidók Szövetsége, Budapest, VII., Sip u.
18 utján. A fenti leveleslap eredetije nálunk maradt azszal, hogy
amint lehetőség adódik eljuttatjuk a hozzátartozókhoz.

Teljes tisztelettel

ZSIDÓK TANÁCSA
SZABADKA

אבנים אשר הובאו לביקנהו ישראל

מסמכים מועטים נישארו בחייהם. עדים שיפרו שנהרגה עם עוד כמה אנשים, רמת
ליפני סיום המילחמה. אהראי על הרצה הזוכר מפקד ליומוביין כנראה מקבוצת חברה
ליוטיין בנה שמרו אנשים טובים בכפר ורבה. אחרי זה העבר לבלגרד. משם קלארק
לוקחת אותו איתו עולה לישראל. זמנים אשר אידאולוגיה משחקת באנושות זה בסדר
על כך שהוא איבד כל קשר עם אביו. פצה- שאול חי כיום בישראל. יש לו אישה
המודה סימה, 3 ילדים ו10 נכדים. (תמונה משפחתית תישאל אותו)

סוזנה מדברת על זה בכתבה לספילברג

סוזנה עם אבלה היתה בביקור (רואים את מכתובה 3 , 5 למאי) . אני לא יודעת כמה פעמים . פעם אחרונה לפי דברי, עם ליווי קרוב משפחה של בעלה מביאה היא ראתה אך אביה נכנס לרכבת ועוד צעק לה תשמרי על עצמך פירוט של הסצנה דרמטית זאת היא מפריע ברעיון לספילברג

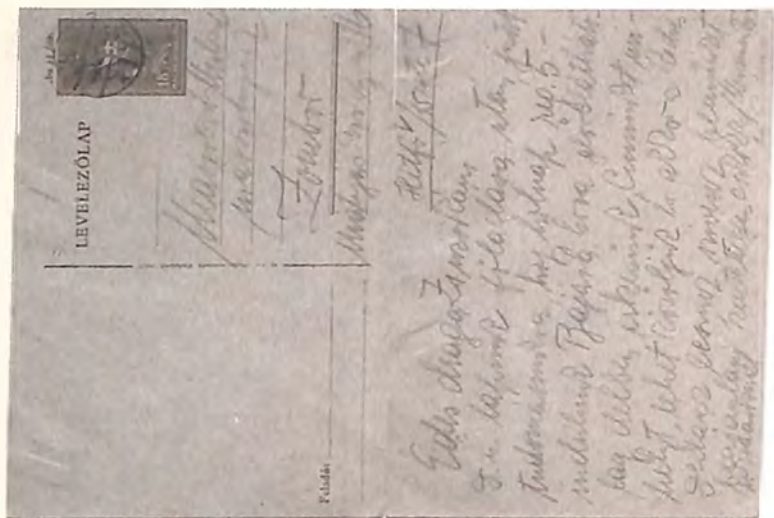
אלי וסמואל יש מסמכים במוזיאון יד ושם גם מסמך הבאה (הצהרה קהילה יהודית קדיש ראשון נאמר על ידי אלי טאובר ב 2011 JEVREJSKA OPSTINA נובי סאד) באושביץ אבנים אשר בכירקנהו הובאו מישראל

לילי מולנר (ר. קניגשטלר) נענתה ב 20 למאי 1944 ממקום ואלדסה . מכבת הודעה דרך קהילת יהודית של סובוטיצה (קליטה של מסמך) . בבית טענו שהיא מתה במחנה מרעב . מיצו שב ממחנה אחרי מילחמה קיבל מרה כמנהל מפעל בקולפין אי לכך 1949 הוא עלה לישראל. שם הוא אותפעם מתחתן אבל ב 1957 הוא נפטר (מכתב עפטרסה)

אבנים אשר הובאו לביקנהו מישראל

לילי שאליץ (מולנר) נרצחה באנצילובאץ , איפה שהסעירה עם בנה פטר כפליטה מבוסניה .

בערב 7 15 v יום שני

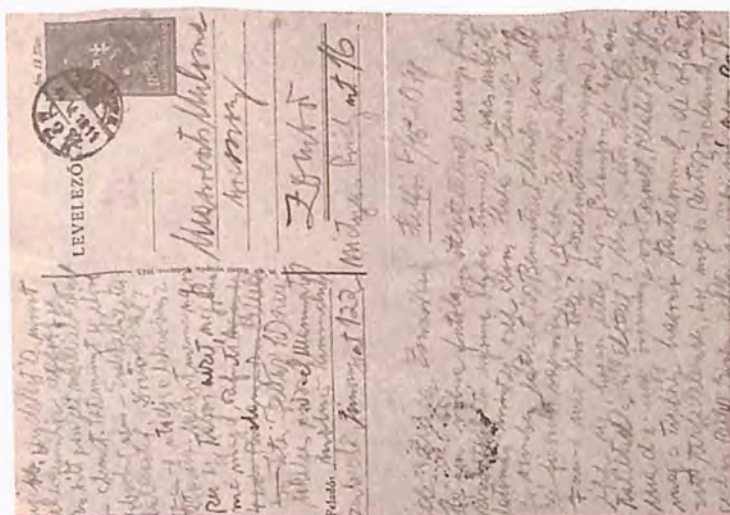
בקטנה ליד תחנת רכבת

זוזי חמודה יקרה שלי

לאחר אחרי הצהריים שלחנו מברק, הבנו שמחר ב5 בבוקר אנו נוסעות לביאה ששם נגיעה
סביבות צהריים. אנו נודיעהלך את כתובתו ברגע שנדעה וסירבה יהי ממש נחמד שימליץ
עלינו אצל קרובינו

אוהבים ומנשקים

מאמוצי ואפוש

1944 v/15 יום שני

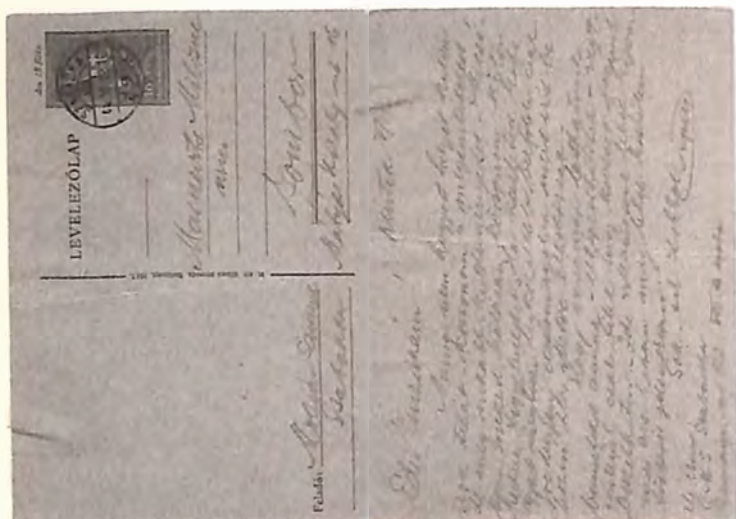
זוזי חמודה יקרה שלי

אם יש כאלה דברים רגישים אשר אתם נותנים לנו מהצד השני של הרשת זה כאילו חלום תודה לאל אתם ניראים נפלא. ניחוש אם השפם הזה ניהי יותר גברי הוא עכשיו ממש חתיך. יש להם חדשות ממנו? אנחנו מחכים בקוצב רוח לזה וגם לחדשות האם הגעת הביתה בשלום יונה שלי. אך אלנה הקטנה? אנחנו בילתי משתנים היום הגיעה משלוח מקלארה כימת כמו שאת שולחת לנו רק מבקשים שלא תשלחי עד שלא יהי צורך לרוחץ דברים, אולי תשימי קצת עוף מבושל ותפוחים, עוגות לא עכשיו. אני מתעניינת האם פגשת דוקטורובה? האם יש דיירים חדשים? מרגיתאמא מבקשת כיסא קמפוס אחד ספתא תשלם אם אפשר עוד אחד לילדה בת 4 ביתה

אלוהים איתם

אוהבת ומנשקת אותם

שלם

זוזי חמודה שלי!

אמא לא השאירה מקום, ביגלל זה אני כותבת במיוחד ☺ תודה שנזכרת בי, ועוד כך אני מודעת לב לך על החבילות ששלחת לי. מיציו אני אסרת תודה לך על צומת הלב. אם יש חוסר בדברים פעם הבאה יהי יותר טוב רק תעתוף אתזה כי אסור להכניס כי יחרימו את זה. אתם יכולים לתאר לעצמכם עד כמה שאנחנו שמחים שנורא אותהם ביום ראשון, רק אני חוששת שנוכל לדבר מעט מאוד. אפשר להגיע לכאן בעמצאות הטרוול

אני יודיעה להם

נשיקות רבות רבות

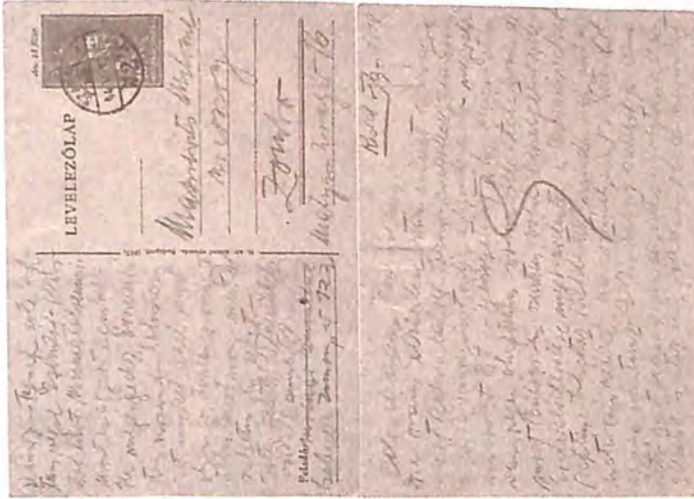
כתובת חדשה: מ.ס. סזבדקה

זימוני רח 122 חדר מספר 8

שולח: מולנר שמואל

סובוטציה

נשלח לראיעותו מילושה מאש

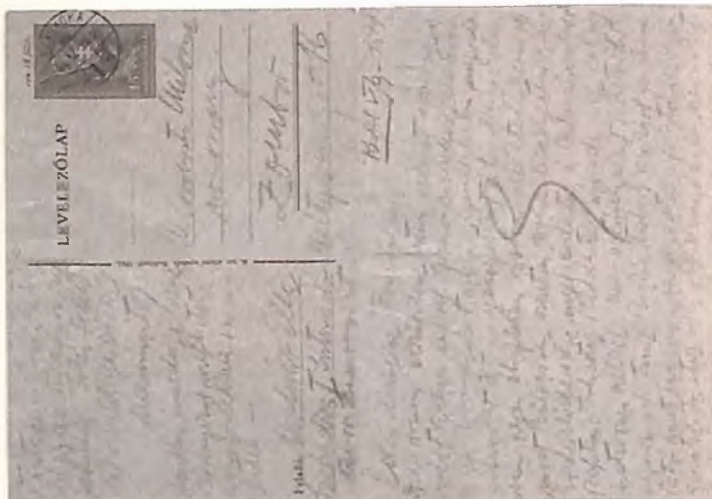
12/סיום שישי בוקר

זוזי חמודה שלי

אור היחיד בביקורנו פה חדשות אשר אנו מקבלים ממך ובאמת מגיעים בדייקנות מוחלטת. אתמול בערב כבר קיבלנו את המכתבאשר שלחתם ביום רביעי אשר הבנו בשמחה גדולה שאתם בראים והיום ראשון אתם אמורים לבקר אותנו. אריזה אשר אתם אמורים לקבל לא התקבלה הכי הרבה הופתענו לקבל דברים אשר לא ביקשנו עכשיו אני מבקשת שתביא: 1. מתאים עם כפתורים 2. שדים על פסים אדומים (ניהי אצל דוקאורוביך) גם תיק איפור אשר גם הלוותי להם 1. מברשת לניקיון קטן 1. משקפיים 1. ריבה אנחנו רוצים קצת ריבת שזיפים, כמה ביצים מבושלות ו גם אסון אוכל (קשה לי לתאר) וגם בשר תגון אשר מזמן לא אכלנו. אתמול בלילה קיבלתי חדשות מאחי וקלארה ומיציה זה מדאיג אותי הכי הרבה. אם הם ירשו אני יאסוף דברים לרשימה ותהיי כל כך נחמדה ורציתי אותם. אני כותבת לך את זה כי בקושי אפשר לדבר

אלוהים איתתם אוהבת ומנשקת

ממוצי שלהן

1944 v/9 יום שלישי

זוזי חמודה שלי

היום אחרי הצהריים, לאחר ששלחתי לך מכתב, בידיעה גם המכתב שלך שציפית בקוצב רוח. אני מנשקת אותך יונה שלי, למישאלות יפות, שיגשמו בעזרת השם. תודה לאל שאתם בראים ושמצייה בבית, לעיתים רחוקות אני רוצה לפגוש אותו ועכשיו דפקא רציתי לשוחח איתו.

שאלה שלך העברתי וקיבלתי תשובה טובה: אתם יכולים לכתוב ולשלוח כל יום לא לשים לב למשקל. אנחנו כאן יכולים לכתוב פעם אחת בשבועה. שני הכסאות לקמפוס יעילו לי מאוד כי הרגלים כואבות מאוד מאוד עמידה. כשה אתם שולחים תכתבו את שמותינו העיפרון עבה.

משאר הילדים לצערי עדין כלום

אוהבת ומנשקת

ממוציקה שלהם

תפילה של מילאן נאגה לליבי עד דמעות. נשמה אני גם מתפללת בישבילם

שולח: מולנר אלה

סובוטציה מחנה עבודה

1944 / 5 יום שישי

זיכרון שלי

אני מקווה שקיבלת את המכתב אשר שלחנו שילשום ותודה לאלוהים גם היום אני יכולה להודיע שאנחנו בראים ושלמים ברוך השם. את יכולה לתאר לעצמך עד כמה אנחנו מחכים לחדשות מנהל אל תיכנסי שאתיל עליך עמון דרשות .

מיכילית 20 מילטר 20 מעתפות אני צריכה לתה (לא מים חמים) אגוזים, תפוחים, גבינה , כמה סמרטוטים לניקיון- זה נמצא מתחת למדף ראשון במרתף שלנו ועוד משהולך איתו ביחד. אם זה אפשרי תיקחי מחדר של האדון סויר , שהם יקחו את זה באמבטיה ושיקחו לביתם יחד אם קיור הפורצלנים . אם זה לא קורבן קשה גם יכולנו לעזר בכיסא קמפוס אחד- לקיפול(זאת שקניתי למילאן) . למישאלות אין סוף רק שזה בילתי אפשרי לשלוח במשלוח אחד, את זה תשלחי לכתובת הזאת

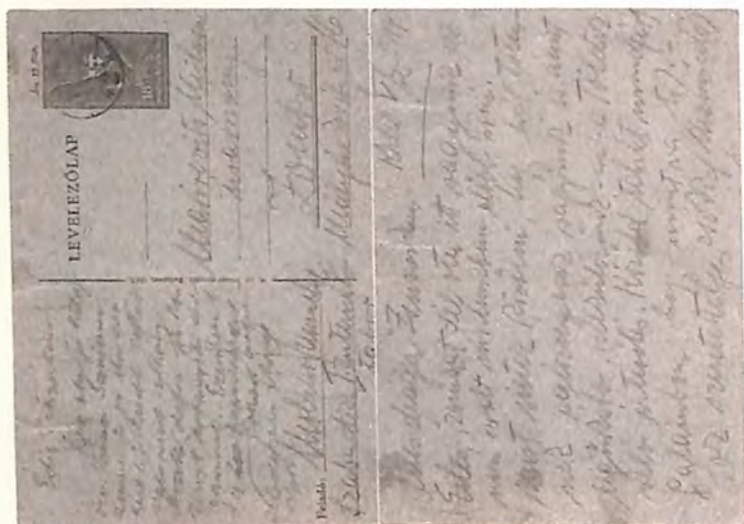
קהילה יהודית למ.ס

סובוטצה

אני מבקשת ממך מאלך שלי שתגידי גם לקלארה עלינו . כתובת החדשה שלה אני עדין לא יודעת ג"ב אוריין(?) הם היגיעו יום ליפנינו והלכנו הלאה . היום שמש זורכת. אך שאומרים נתכלאיר? שאר הדברים ניראים אך שהם

נשיקות מאיתנו ואלתקה

כתיבה שנייה 2

סובטיצה מחנה עבודה

מקבל: אשתו של מעלות מאשירביץ

מילוסטיבה גוסבוציה

רחוב מתיאש קיראלי 16

זוזי חמודה שלי

תיהי כל כך חמודה ותשלחי לכתובת אודובה שמואלה ואמושר 2 סכינים חדים 21 מזלגות קטנים וגם כן קופסאות קטנות ופתוח הקופסאות ולבעלה אחת של מפיות

נשיקות רבות אפוש

דש לסאבינו ושלחם

יום שלישי 1944 v/2

זוזה חמודה שלי

אנחנו כאן מיום שבת בצהריים אבל לא יכולנו לכתוב ליפני זה. אני ממחרת להגיד שאנחנו בראים ושלמים ברוך השם ושנחנו רוצים לדעת על שלומכם ביגלזל זה תגידי לנו מה אותהם יונה שלי

נשיקות ואוהבת אותהן ממוצ

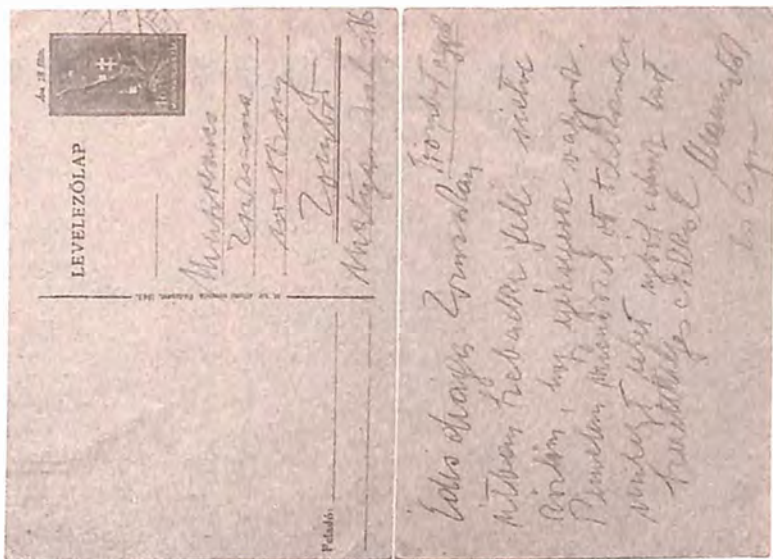
בשמחה אנחנו מבטיחים את החטיבה מאתמול גסהיום אנחנו כותבים

תודה לאל אנחנו בראים ושלמים לא מתלוננים את בליבנוכלנו ביחד עם אלתקה הקטן

ממוצי שלהם

כתיבה ראשונה

1. כתיבה ראשונה

יום שני 15.8 ב7 בערב

זיזיקה חמודה שלי

לאחר ששלחו בצהריים מכתב הבנו שמחר ב5 בבוקר אנו נוסעות לביאה, שכנראה מגיעה הצהריים מיד א' אכתוב שסבינו היקר ימליץ עלינו לקרובים משפחתנו

נשיקות ואוהבת אותהן שלהן

מאמוצי אופוס

סם שח לא היה בבית

היה מאוד נחמד עם נציגי את עצמך אבל זה לא באכרך כי אצלו כל מקומות עבודה תפוסים אם עובדים חדשים מדברים רק אם יש צורך.

כי את כל זה הבנתי התקשרתי שוב לאדון גרוס ואני מקווה שקיבלת בהתאם את הודעה השנייה שלי שאני מודיעה בה שתישארי

ביום שני אני יהי כנראה בסומבור ואז אני אפרט את זה לעומק מאריקה(?) היתה אצלו היום היא נראת טוב ומחזיקה מעמד.

חיבוקים ונשיקות

אבא

אריאל

אבא

היום אני נראת בסומבור ואז אני אפרט את זה לעומק מאריקה(?) היתה אצלו היום היא נראת טוב ומחזיקה מעמד.

חיבוקים ונשיקות

אבא

יום חמישי

זוזי חמודה שלי

היום אנחנו כנראה נוסעים . אנחנו בסדר גמור , ליפני הנסיעה קרה משהו מאוד משמח ונשמח גם אותך - מכתב מקלארה

המון המון נשיקות

אבא

ציפור חמוד קטן שלי

החומר הזה הוא מכתב יד

Hyridis pinter etc

Edo Kuntzbaum!

Rev. Karsten Kiehl's veiv
 filipinaitain medical hosp. a college
 actualu Levin, Upper colonial
 u vuvv at Konibo, fclenthorst
 Maiba atzart Sch. mid kol
 son nummunt Verdextei Loti
 fclapper korott art is hoy dar -
 mardai, skunvinyase ulgpaunam
 Sch. mago min velt stikon.
 Gvessen vevit ha
 beuntalross de eptulatu min
 luvai mivul minden alla, mala
 by van stitve, dar - fclatalis
 ba fclappaluv ul fcl. vclotokel
 Ertuvon fcluntokel
 vovit is fclalufam fclon mat
 L. kumilun hoy st. vclun kar.
 fclid ulg mardai - vclatalis
 ko vclitvclunet.
 Kithon vclotvunty
 konyon ban klyfator.
 klyvben klyfator.
 Marala ma vclunty
 fart, jol van, magon jol utt
 vcl. is a Mapkel vclotv vclotv.
 fclaga - Muvclitv m. - vcl
 fcl. vclitv. vcl
 fcl. vcl

תיבה אחד עשרה

נובי סאד יום שישי בערב

זוזי חמודה שלי

ו קבלת מכתבך, טילפני לך כי הדבר כרגע אקטואלי תבואי מיד, ועוד שסומבור ידיעה
 א היתה אצל שחה איפה שאלו אותה המון שאלות גם אם יש לך מסמכים על השורשים
 שלך

מיצו ולילי בדוברובניק

לספתא שמאוד חולה טמפרטורה לא יורדת רופא חושב שיש לה דלקת ראות הוא לא בטוח בזה . זאני מסכנה יש לה כל כך הרבה בעיות . פטר יש לו עדין בעיות עם האף מסכן הילד הוחך לבגרות במצב כזה , מקוה שהוא יצליח לעבור כי הוא מאוצבן ובכזה מצב הור לא יכול לחשוב על למידה . ביגלל שמצב חזרתי הביתה נלקח לשאלה חשבתי לעצמי למצאו משהו לתפרנס . דרך ידיד צצו כמה רעיונות שבהם יכולתי לבחור גברת ושי (אנא של ושיקה) המליצה עלי לאלמנה של אדון אולמן לידידה ולעיסוק בבית אבל ביגלל שגברת זקנה 86לא יכולה לראות וללכת בחרתי באופציה שניה אני אלך לברון רוברט זיגיץ שמשפחתו כוללת שני גברות זאת גברת אחת וגברת שניה דירה נחמדה עם 11חדרים נשים נחמדות אין ספק הם בקשר משפחתי עם צנגרומכירים את כל משפחת ומושר הם קחבלו אותי בברכה וגסרת מיד אמרה לי את אני יעבוד כעקרת בית אל תפחדי אמיי.

מכתב שני

יהי לי תפקיד של עקרת בית אל תפחדי אמיי לקחתי את זה כדי להשגחי על הבישול ומקווה שלא אכשל .יש להם אישה לחדר ולבישול ולצרכים הגברת עוסקת יש לי חדר גדול ליד החדר של שני גברות יש שני מקלחות ענקיות אחד לפחות 10מטר אני שמחה שיהי להם מישהו שינגן כל היום על הפסנטר המסכורת ליד הלינה וארוחה 300פ עך שבקריסמס אני יוכל לעבור מצבים קשים אני מקווה שיקבלו אותי עי אני לא יכולה לחשוב לקבל נדבות אני עוברת לשם ביום שבת אהי יודיעה להם על הכתובת . אני מקוה שמישה עבר לנובי סאד ושגוסיקינימ יבאו ביתה?

היתי רוצה שרעיון הזה יתגשם יש יורש לדר קארצי?

צר לי שאני לא יכולה לראות את עץ המישימיש אבל בעזרת השם יהי יותר יפה ששניהו נשמח לראותו אמא שלי יקרה

תשמרו על עצמם ושאלוהים ישמור עליהם

בכל אהבה וחיובוקים על הלב

קלארה

קלארה בזגרב

סוזנה תענה ליפני שילטון חדש את רצון הטוב שלו והוא לא עמד לדין נשאר מכתב אחד בלי תאריך שבתוכו אפשר לראות שהיא חיפשה עבודה בזמן המלחמה אלה וסמויאל מיצו וליילי הועברו מנוכי סאד באפריל 1944 לפי מכתבים של הורים אשר כתבו אני מניחה שהם לא היו יחד בזמן העברות מכתב מנוכי סאד (ליפני נסיעה לסובוטיצה)

אי בשנת 1940 אלי וסמויאל נולד נכד ראשון, בנה של סוזנה ומחלות ואבי, מילאן. לכך אשר נולד באוסייק אז במוסד באטורי, ילד לא נרשם לספר ילודה של אוסייק. אני לא יודעת למה. סוזנה תהנה שלא ידעו מה הולך לקרות ליוגוסלביה. ילודה היתה דרמטית, כי סוזנה מלטה במחלה אקלמסיה ולא ציפו שאמא ובנה ישרדו. היא דיברה שמקרה נכתב בעיתונים של אז. אחרי שנה עוד בת, לילי בנישואים עם מילאן שאוליץ הולידה בכלגרד בנה פטר, פצה

סמויאל ואלה עם נכד מילאן

משפחה חיכתה למילחמה באמינות שאלה וסמויאל שהם זקנים ביגלל זה הם לא בסכנה. אי לכל לדברים, 1942 עוזבים את סומבור (בספרים כתוב שמכרו את ביתם לפרופסור שתבלר), גרמני אבל סוזנה תענה שביית נלקח) והם מזכירים דירה בואסה סטאיציה 15 בנובי סאד. שנה אחת ליפני 1941 בת קלארק אצל זאניקה וינטר (שנשארו כמה תמונות בשמן), עבודה שלה בזגרב. (קלארק עם כוכב). היא מצליחה לברוח עם כמה בני משפחה בכודפשט, איפה שהיא מסתתרת כל המילחמה בתקופה זאת לא ידועה לי על חייה. נישאר רק מכתב אחד, מ 24 לאפריל 1944

אלה מולנר

סוזנה ומילוש מאשירביץ

סוזנה התינוקת

אלה וסמויאל (כהורי אלה) עוברים בסומבור 1922. יש עדין בית ברחוב מיטה פופוביץ אשר בה הם חיו. פה, בתום המילחמה (הוקם מכון כנגד איחסון טוברקולוזה.) מיצו למד אקדמיה לכלכלה בווינה, לילי סיימה רוקחות, וקלארה היתה שחקנית. סוזנה היתה (תמונה השלמת slika balet אאומרת על עצמה שהיתה לה ראש להכל, רק לא לספר. בלט). אחרי תיכון יהודי שסיימה בכודפשט, התחלה לעבוד הרואה חשבון אצל אלחמן. הוא יהי שושבין לה כשה 1938 התחתנה למילוש מאשירביץ (תמונת חתימה).

אלה ניהלה בסומבור בית כשרות, סמויאל היה זה שתמח בנישואים בסוזנה להתחתן בגוי. כנראה שזה תמך בידידות עם מפקד פיביאקוביץ, שבזמן המילחמה שנה אחת גר בביתם בדארדי, כשה הגיעה צבא סרבי. בלי עזרתם כתרופות, כשה לאמין שסמויאל היה שורד מחלת ספרדית. ממפקד פיביאקוביץ סוזנה למדה מילים ראשונות בסרבית. אילו, שפת אם נובי גרמנית הונגרית. היא דיברה שעם הוריה דיברה הונגרית, ואם סבא וסבתא, שגרו בקומה בכית בסומבור - גרמנית. היא דיברה גם אנגלית וצורפתית.

סמואל מולנר (ריחטמן) במדים של מפקד

מוזס ריחטמן

אלה עם ילדים בחופשה בצרינקנצי

סמואל (שמואל) נולד 1877 או 1879 בהומונה (סלובקיה). אביו קראו הרמן רייכמן, ואחיו מוסז. משפחה לפי מקורות היתה מאוד דתית, כי מוזס הפך להיות רב. את תעודת הדוקטורט: העמים יהודים וערכים נאופלאניסטה הפיץ 1904 בבודפשט. 40 שנה הבאות עבד כפרופסור בסמינר לרבינות גם בבודפשט. סמואלו היה מועשק אצל משפחת ואמושר, כמנהל במפעל לקמה. כמו שער יהודי הונגריה, בין 1906 לבין 1909, הוא שינה את משפחתו לשם הונגריה מולנר (משמעותו בהונגריה איש קמה) (המלצות עם חתימה במעטפה) כך גם קרא שהוא התחתן עם אלה. הוא לקח את כל ילדי אלה בנישואים קודמים, כ-17 יולי 1915 בפטיו נולדה סוזנה, סבתי (סוזנה התינוקת).

Születési anyakönyvi kivonat.

Benyasz vármegye

Földrajzi körzet	A házasság ideje (év, hó, nap)	A szülés ideje (év, hó, nap)	A gyermek neve, keresztnév, anyja neve	Az anyja neve	Az apja neve	Az anyja születési helye	Az apja születési helye
	1908 aug 4	1908 júl 24	Klára leány születé	Dr. Huber János	Dr. Huber János	1903 39	1908 21
<p>Utószületés</p> <p>Kelt: 1913. szeptember 22. 1913</p> <p>Dr. Huber János</p> <p><i>Mones, Sal</i></p>							

מסמך של של קלארה גרובר מולנר

שנים ראשונות של מאה ה-20 אלה התחתנה עם דר" לאיוש גרובר (1896), עורך דין שנה (1904) הולידה את ניקולה אשר קראו מיצה וליליקו. ארבע שנים אחרי זה 29 יולי 1908 נולדה עוד בת אחת קלארה מיד אחרי זה, לא פחות משנה, ליוש נפטר.

אלה נולדה בדארדי 1886 הורים שלה קראו לדיסלב ופאולינה (ילידת ניקלסבורגר) טבעת אחת נתנה לנכדה. קראו שפילר. ואמושר אני יודעת מסיפריה שאמא של פאולינה סוזנה ובונה לנכדה גורדנה. זה היה בזמן אם הכל היה כרגיל שהיה לי בת מצווה. ואמושר היה חקלאי בסלבוניה שיטפון אשר היה שם (שלא יזיק לאדמות של מלכות) כלכלית נהרסה. משפט אשר נמשך עשר שנים שיקבלו את החזר רכושם הביא אותם לעוני פשיטת רגל.

אלה ואמושר הדירה

אילו המשפט היה עבורם הם לא היו מקבלים את אדמתם חזרה יש אמרה שאומר שאהד ממשפחתנו היה תורם תעלומה נשיציקה. סוזנה תמיד אמרה שסבא שלה לדיסלב בנה מפעל לסוכר בצרבנקה.

ציתותים של אלבום משפחת מולנר – מכתבים ממחנה ריכוז

לזכר סאבתי סוזנה שתמיד בחרה לחיים טובים ולאבי מילאן שלימד אותי אך לסתדר בחיים

מסמכים היסטוריים לפי חומר שעזרו לנו לתרכז אילו אנחנו עוסקים באירועים או עידן . גם לכך הם לא מסוגלים לספר לנו את הסיפור או אירועה או זמן אשר זה היה.

שואה אם מביטים עליה מאופן אישי זו טראומה מאוד גדולה גם היום אשר בעולם יש דור שלישי ורביעי לשרידיו מסמכים של קרוביהם בילתי גלויים . זו הוכחה יחידה אשר מראה שהם נעלמו אי לכך המסמכים האלו הם תעלומה בילתי פטורה . מסמכים של תמונות או סיפורים אישים של משפחות .

אלבום משפחתי של תמונות ומסמכים שמראים לקוראים זו החוכחה : ניסיון לספר סיפור אשר אין לו סוף של משפחה . גבריאלה אלה ושמואל מולנר וביתו לילי נרצחו בשואה בן ניקולה\ מיצה וביתה קלארה וסוזנה שרדו . אלה הוכחות היסטוריות חיים זה באצם מעבר לזה באחזריות נפסק או נכרב חיים זה כולל שהוא לא היה פה והיה צריך להיות פה ושמישהו אחר חי בחוסר הזה כך היתי מסבירה אל השוני אשר אני כותבת . רוב הסיפור הזה הוא אישי אשר קיבלתי מסאבתי סוזנה הרבה דברים אשר לא היו לבידור .

כוכבי הסיפור הם גבריאלה \ אלה מולנר ילידת ואמושר סמואליו \ שמואל מולנר בן ריחמן בילידתו

מודגש לסבתי סוזנה אשר תמיד בחרה חיים ולאבא שלי מילא
אשר לימד אותי מה לעשות עם חיי

סיפורי חיים אלבום
משפחת מולנר-
מכתבים מעברה

גורדנה טודוריץ

גורדנה טודוריץ

סיפורי חיים אלבום משפחת מולנר - סיפורים מעבורת

: מוציא לאור

פטורה הדפסה וקהילה יהודית נובי סאד

2018 הדפסה : סלזבני גלסניק, בלגרד

ציפ: פירסום בפירסום

... ..

Eden Heurakham!

hev. kappelat kappes mere
kappadaitain mekes ...
kappadain kappes kappes
u mrig ad kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

Eden Heurakham!
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

Eden Heurakham!
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

Eden Heurakham!
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

Eden Heurakham!
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

Eden Heurakham!
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...
kappes kappes kappes ...

סיפורים מעובדים - אגרות משובות מולד - סיפורים מעובדים

סיפורי חיים אלבום
משפחת מולנר-
מכתבים מעברה

גורדנה טודוריץ